

Sygn. akt: III AUa 637/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski (spr.)

SSO del. Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: sekr. sądowy Przemysław Trębacz

po rozpoznaniu w dniu 15 stycznia 2014 r. w Łodzi

sprawy **A. Z.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 7 lutego 2013 r., sygn. akt: VIII U 1684/12;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 637/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 stycznia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. ustalił A. Z. wysokość kapitału początkowego. Organ rentowy uwzględnił 24 lata, 2 miesiące i 18 dni okresów składkowych oraz miesiące i 15 dni okresów nieskładkowych.

Decyzją z dnia 7 marca 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł., na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, odmówił A. Z. prawa do emerytury. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Organ rentowy uznał za udowodnione 24 lata, 11 miesięcy i 3 dni stażu ubezpieczeniowego, w tym 5 lat i 2 miesiące okresu pracy w warunkach szczególnych.

Decyzją z dnia 27 lipca 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze odmówił A. Z. prawa do emerytury. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił 15 letniego okresu pracy w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze. Organ rentowy uznał natomiast za udowodnione 25 lat stażu ubezpieczeniowego, w tym 5 lat i 2 miesiące okresu pracy w warunkach szczególnych.

W odwołaniach od w/w decyzji A. Z. wniósł o ich zmianę, przede wszystkim poprzez przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań.

Postanowieniem z dnia 6 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy połączył sprawy w przedmiocie w/w odwołań do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Zaskarżonym wyrokiem z 7 lutego 2013 r. Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił decyzję ZUS i przyznał A. Z. prawo do emerytury, poczynając od 29 grudnia 2011 r.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca A. Z. urodził się (...) Udokumentował ponad 25 lat ogólnego stażu pracy, w tym 5 lat i 2 miesiące okresu pracy w warunkach szczególnych (6 styczeń 1983 r. – 22 styczeń 1983 r., 25 styczeń 1983 r. – 28 styczeń 1984 r., 11 listopad 1987 r. – 2 wrzesień 1988 r., 12 wrzesień 1988 r. – 29 luty 1992 r.

A. Z. był zatrudniony w Zakładach (...) w Ł. od 4 listopada 1971 r. do 31 grudnia 1982 r. na stanowisku drukarza - przygotowawcza wałów. W okresie od 24 kwietnia 1972 r. do 16 kwietnia 1974 r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową. Wnioskodawca pracował na fotorytowni. Pracował w ciemni, przy wielu chemikaliach (min. ług sodowy). Malował matryce galwaniczne, powlekał farbą, nakładał klisze, cały czas pracując w obecności chemikaliów. Nie był drukarzem, był przygotowawczym szablonów galwanicznych.

Od 2 kwietnia 1984 r. do 30 września 1987 r. A. Z. był zatrudniony w Fabryce (...) w Ł. na stanowisku nastawiacza maszyn. Wnioskodawca pracował na tkalni, zastępował mistrzów, wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Na maszynie pracował tkacz i pomocnik tkacza. Mistrz dozorował zespół ludzi i maszyn. Praca odbywała się w hałasie. Nastawiacz maszyn był swoistego rodzaju podmistrzem, stąd takie stanowisko wskazane w świadectwie pracy, było to stanowisko pracy w szczególnych warunkach, na hali produkcyjnej.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał odwołanie za zasadne. Przywołał art. 184 ust 1 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Jedną z przesłanek prawa do emerytury jest posiadanie co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy uznał, że wnioskodawca tej przesłanki nie spełnił. W ocenie Sądu Okręgowego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci świadectwa pracy, zeznań świadków i wnioskodawcy, pozwalają na stwierdzenie, że odwołujący w spornym okresie czasu wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę na stanowisku przygotowawczym szablonów galwanicznych, nastawiacza maszyn-mistrza. W treści wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wymienione są w dziale VII pkt 1 prace - obróbka surowców włókienniczych i ich przędzenie, a w pkt 4 prace przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych. W dziale XIV poz. 24 wymienione są zaś prace - kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Zaś w zarządzeniu Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z 7 lipca 1987 r. w wykazie A w dziale VII poz. 1 wymienia się pracę nastawiacza maszyn, pod poz. 4 w pkt 37 wymienia się pracę przygotowawcza wałów drukarskich, w pkt. 43 pracę operatora urządzeń przy przygotowywaniu farb, zagęstników i impregnatów, w pkt 45 wymienia się pracę technologa - kolorysty, a w pkt 48 pracę nastawiacza maszyn i urządzeń. U. wykonywał zatem w spornym czasie pracę w szczególnych warunkach, co oznacza, że legitymuje się ponad 15-letnim okresem pracy tego rodzaju. Nabył więc prawo do świadczenia, które Sąd Okręgowy przyznał mu od 29 grudnia 2011 r. tj. daty złożenia wniosku o świadczenie.

Apelację od wyroku złożył organ rentowy. Postawił zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. poprzez wydanie wyroku bez wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy i naruszenia prawa materialnego tj. art. 32 w zw. z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i ustalenie, że ubezpieczony spełnia warunek odpowiednio długiej pracy w warunkach szczególnych, podczas gdy odwołujące tego nie wykazał. Wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że nie kwestionuje ustaleń Sądu pierwszej instancji co do charakteru pracy wnioskodawcy od 2 kwietnia 1984 r. do 30 września 1987 r. na stanowisku pracy nastawiacza maszyn. Nie można jednak zaakceptować ustalenia Sądu odnośnie okresu 4 listopad 1971 – 31 grudzień 1982 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Przedmiotem sprawy było prawo do emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach. Zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2009, Nr 153, poz. 1227 z zm.) ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r. uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy (tj. 25 lat dla mężczyzn). Warunkiem jest także nieprzystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz, do 1 stycznia 2013 r., rozwiązanie stosunku pracy. Art. 32 ust. 1 przewiduje, że ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym. Ust. 4 wskazuje, że wiek emerytalny oraz warunki, na podstawie których osobom uprawnionym przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Przepisem tym jest rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43). W § 4 określa ono, że osoba zainteresowana winna osiągnąć wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz co najmniej 15 lat wykonywać prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia. Z analizy w/w przepisów wynika, że praca w szczególnych warunkach to wyłącznie praca wykonywana w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do w/w rozporządzenia. Decydujące znaczenie, w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych, ma możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wspomnianego załącznika. W świetle art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pracami w szczególnych warunkach nie są bowiem wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w tymże rozporządzeniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 1 czerwca 2010 r., sygn. akt II UK 21/10, Lex nr 619638). Przedmiotowe rozporządzenie zawiera również § 2 ust. 1, zgodnie z którym okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Stałe wykonywanie takich prac oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub periodyczne, a nie stałe świadczenie pracy, wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia. Nie jest zatem dopuszczalne uwzględnianie przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, przez co tak zatrudniony nie spełniał koniecznego warunku dla uzyskania wcześniejszych uprawnień emerytalnych, jakim było stałe wykonywanie pracy szkodliwej w pełnym wymiarze czasu

pracy obowiązującym na zajmowanym stanowisku pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, Lex 494129). Mając na względzie przesłankę stażu pracy w szczególnych warunkach, którą spełnia jedynie ta osoba, która rzeczywiście wykonywała pracę w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do w/w rozporządzenia i to w pełnym wymiarze czasu pracy, niezwykle istotne staje się ustalenie jak faktycznie praca osoby zainteresowanej wyglądała w danym okresie. Sprowadza się to do dokładnego ustalenia charakteru świadczonej przez nią pracy, a więc wykonywanych przez nią czynności pracowniczych i ich rozmiaru czasowego, jedynie bowiem to pozwala dokonać kwalifikacji z punktu widzenia wykazu pracy w warunkach szczególnych. W postępowaniu z odwołania od decyzji organu rentowego nie obowiązują ograniczenia dowodowe dotyczące organu rentowego, zatem dowodem może być wszystko to, co kodeks postępowania cywilnego dopuszcza – dokumenty (w tym i świadectwa pracy), zeznania świadków, ubezpieczonego. Jednocześnie Sąd nie jest związany kwalifikacją danego stanowiska pracy dokonanej w świadectwie pracy.

Jak wynika z analizy treści apelacji na tym etapie postępowania sporny pozostawał jedynie okres od 4 listopada 1971 r. do 31 grudnia 1982 r., gdy wnioskodawca był zatrudniony w Zakładach (...) (...)” w Ł.. Sąd Okręgowy w opatrciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy uznał, że wówczas odwołujący wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów. Organ rentowy kwestionował powyższe ustalenie, uważając, że zostało ono dokonane z naruszeniem art. 233 k.p.c., bowiem materiał dowodowy nie pozwala określić jakie dokładnie stanowisko pracy zajmował ubezpieczony. Zakład Ubezpieczeń Społecznych podkreślał, że różne dokumenty różnie określały stanowisko odwołującego – w legitymacji ubezpieczeniowej odnotowano, że był rytownikiem i galwanizysem, w zaświadczeniu Rp 7 – drukarzem, przygotowawcą matryc a w świadectwie pracy w szczególnych warunkach – drukarzem, przygotowawcą wałów. Sąd Okręgowy nie wyjaśnił tych różnic, a nadto dokonując kwalifikacji czynności pracowniczych z punktu widzenia wykazu prac w szczególnych warunkach odwoływał się do pozycji, które zupełnie nie odpowiadają określonym przez Sąd stanowiskom pracy. Zarzut ów nie prowadzi do podważenia prawidłowego rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji. Zauważyć bowiem trzeba, że zeznania świadka i wnioskodawcy pozwalają z wystarczającą dokładnością na opis jakie zadania wykonywał ubezpieczony i na czym polegała jego praca. M. B. zeznał, że odwołujący pracował na dziale szablonów, gdzie naświetlał klisze na szablony. Jego praca polegała na malowaniu matryc, powlekanii farbą i nakładaniu klisz. Odbywała się przy chemikaliach. Ubezpieczony nie pracował natomiast jako drukarz. Skarżący przesłuchany w charakterze strony potwierdził, że nie był drukarzem, lecz pracował na fotoretowni. To była praca w ciemni, gdzie przygotowywało (wywoływało) się matryce galwaniczne, potrzebnymi do drukarni rotacyjnej. Osobowe źródła dowodowe są zatem zgodne w opisie stanowiska pracy odwołującego. Istotnie dostępna dokumentacja zawiera rozbieżności, ale warto tu zauważyć, że w obu świadectwach pracy wymieniono również stanowisko przygotowawcy wałów. Jednocześnie w zaświadczeniu Rp 7 wspomniano o przygotowawcy matryc. W świetle powyższych dowodów można przyjąć, że w rzeczywistości odwołujący wykonywał pracę przygotowawcy wałów (matryc) galwanicznych, którą wymienia się także w dokumentacji pracowniczej, natomiast zawarte w niej adnotacje dotyczące stanowiska drukarza nie odpowiadają prawdzie, bowiem pracy tej odwołujący nigdy nie świadczył. Konstatacja ta nie jest sprzeczna z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, znajduje bowiem oparcie w zeznaniach świadków i częściowo w dokumentach. Tym samym nie ma podstaw do twierdzenia, że w tym zakresie ustalenia Sądu Okręgowego są błędne, naruszają zasadę swobodnej oceny dowodów, lub też zostały dokonane bez wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Nie było potrzeby poszukiwania pozostałej dokumentacji pracowniczej dot. Zakładów (...) (...) w Ł., skoro i świadectwo pracy i zaświadczenie o zarobkach wymieniało stanowisko przygotowawcy wałów, a z zeznań świadka i wnioskodawcy wynika, że na tym ogólnie polegała praca ubezpieczonego.

Prawidłowo również Sąd Okręgowy przyjął, że pracę wówczas świadczoną przez odwołującego można zakwalifikować jako wykonywaną w szczególnych warunkach. W dziale VII wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 r., pod poz. 4 wymienia się prace przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych. Jednocześnie wykaz resortowy – Zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnie trudnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resoru przemysłu chemicznego i lekkiego – w dziale VII poz. 4 w pkt 37 wspomina prace przygotowawcy wałów drukarskich. Wykaz ów stanowi – jako, że ma charakter informacyjny, techniczno – porządkujący, uściślający ogólne

pojęcia istniejące w rozporządzeniu Rady Ministrów – swego rodzaju wskazówkę, dowód, że takie a nie inne czynności były przez pracownika istotnie wykonywane w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2008 r., (...) UK 192/07, Lex nr 447272). A praca wnioskodawcy niewątpliwie polegała na przygotowywaniu wałów galwanicznych wykorzystywanych następnie w drukarni rotacyjnej.

W świetle powyższego, wobec prawidłowości zaliczenia również i zatrudnienia w Zakładach (...) (...) w Ł. od 4 listopada 1971 r. do 31 grudnia 1982 r., do okresów pracy w szczególnych warunkach, słusznie Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca ma niezbędny, bo ponad 15-letni staż pracy w szczególnych warunkach. Spełnia on zatem wszystkie warunki konieczne do nabycia prawa do emerytury. Apelacja organu rentowego jest więc bezzasadna i podlega na podstawie art. 385 k.p.c. oddaleniu.